

VI. MELLÉKLET

NYÍRBATOR VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2025.

Egyeztetési dokumentáció
általános egyeztetési eljárás a záró szakaszhoz
Kézirat lezárva: 2026. január 28.

Megbízó:
Nyírbátor Város Önkormányzata

A 2025. évi módosítás vonatkozásában projektazonosító:

TOP_Plusz-1.2.2-21-SB1-2022-00003

Alírólap

2025. évi módosítás

Településrendező tervező:

Labbancz András

okl. településmérnök
terület-, és településfejlesztési szakértő
TT-15 – 0378

Társadalompolitikai szakértő:

Papp György

társadalompolitikai szakértő

Közreműködők:

Máté Antal

Nyírbátor Város
polgármestere

dr. Fülöp Enikő

Városgazdálkodási Osztályvezető
Nyírbátori Polgármesteri Hivatal

Gonda Tamás

Nyírbátor Város
mb. önk. főépítész

A dokumentációba integrálásra került a „Nyírbátor települési térviznyulások komplex környezetpszichológiai és urbanisztikai mintázata” tárgyú kérdőíves felmérés, amelyet az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) készített a „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” című projekt keretében.

A kutatás az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával valósult meg. A kutatás vezetője: Dr. Dúll Andrea Magdolna egyetemi tanár, az MTA doktora, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar dékánja, az Ember–Környezet Tranzakció Intézet intézetigazgatója

Dr. Dúll Andrea

kutatásvezető

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai kar, Ember–Környezet Tranzakció Intézet,
Környezetpszichológia Kutatócsoport

Balázs Bálint

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS	8
	A 2025. ÉVI MÓDOSÍTÁS INDOKOLTSÁGA	8
2	HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	10
2.1	A VÁROSI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA, 2025. ÉVI AKTUALIZÁLÁSA	10
2.1.1	Nyírbátorra jellemző főbb adatok (városi szintű helyzetelemzés aktualizálása, 2025.)	12
2.1.2	Esélyegyenlőségi csoportokra vonatkozó helyzetelemzés (2025.)	18
2.1.3	Nyírbátor települési térviznyulások komplex környezetpszichológiai és urbanisztikai mintázata– Egy kérdőíves kutatás eredményei (TINLAB)	31
2.2	A VÁROSRESZI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	42
3	KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	45
3.1	JÖVŐKÉP	45
3.1.1	Társadalom	46
3.1.2	Gazdaság	46
3.1.3	Táji, természeti és épített környezet	47
3.1.4	Térségi szerepkör	47
3.2	A STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	48
3.2.1	Átfogó célok:	48
3.2.2	Horizontális cél	49
3.2.3	Városi szintű középtávú tematikus célok	50
3.2.4	Városi szintű területi célok	51
3.3	A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA	56
4	A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	60
4.1	AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE, A KIJELÖLÉS ÉS LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA	60
4.2	AZ EGYES AKCIÓTERÜLETEKEN MEGVALÓSÍTANDÓ FEJLESZTÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA	63
4.2.1	Városmközpont AT	63
4.2.2	Szociális városrehabilitációs AT	63
	Szociális városrehabilitációs AT módosítás – 2025. (TOP Plusz-1.2.2-21-SB 1-2022-00003)	64
4.2.3	Turisztikai AT	65
4.2.4	Ipari Park AT	66
4.3	AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZÉ SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK	66
4.3.1	Kulcsprojektek	66
4.3.2	Hálózatos projektek	69
4.3.3	Egyéb projektek	70
4.4	A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIAI CÉLJAIHOZ	73
4.5	A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE	75
4.5.1	Az ütemezés indoklása	75
4.5.2	A tervezett fejlesztések indikatív ütemezése	75
4.6	A FEJLESZTÉSEK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE	77
5	ANTISZEGREGÁCIÓS PROGRAM	84
5.1	A TELEPÜLÉS SZEGREGÁTUMAINAK ÉS SZEGREGÁCIÓ ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEINEK BEMUTATÁSA	84
5.2	AZ ELMÚLT ÉVEKBEN MEGVALÓSÍTOTT, A SZEGREGÁTUMOKAT ÉRINTŐ BEAVATKOZÁSOK	86
5.3	ANTISZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSI TERV	90
5.3.1	A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések	90
5.3.2	A tervezett fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések	91
5.3.3	A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések 91	
6	A STRATÉGI BELSŐ ÉS KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	94
6.1	KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK	94

6.1.1	<i>Illeszkedés EU 2021-2027 tematikus célkitűzéseire</i>	94
6.1.2	<i>Illeszkedés az országos és vármegyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz és ágazati stratégiákhoz</i>	95
6.1.3	<i>Városi szintű fejlesztési programokhoz való illeszkedés</i>	98
6.2	KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK – ESÉLYEGYENLŐSÉGI CSOPORTOKRA VONATKOZÓ STRATÉGIAI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZHANG	107
6.2.1	<i>Nemzetközi, esélyegyenlőségi célcsoportokat célzó stratégiákhoz való illeszkedés</i>	107
6.2.2	<i>Hazai, esélyegyenlőségi célcsoportokat célzó stratégiákhoz való illeszkedés</i>	109
6.3	BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK	114
6.3.1	<i>A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata</i>	114
6.3.2	<i>A célok logikai összefüggései</i>	114
6.3.3	<i>A stratégia megvalósíthatósága</i>	115
6.3.4	<i>A célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása</i>	115
7	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	117
8	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	121
8.1	A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK	121
8.1.1	<i>Kiszámítható és transzparens szabályozási környezet</i>	121
8.1.2	<i>Tudatos ingatlan- és kapacitásgazdálkodás</i>	121
8.1.3	<i>Tervalku</i>	122
8.1.4	<i>Hatékony és következetes városmarketing tevékenység, pozitív arculat és identitás erősítése</i>	122
8.1.5	<i>Turisztikai klaszter és a város turisztikai stratégiájának létrehozása</i>	123
8.1.6	<i>Foglalkoztatáspolitikai eszközök</i>	123
8.1.7	<i>A magán befektetőkkel való szervezett és strukturált együttműködés</i>	123
8.2	AZ ITS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEI	124
8.3	A TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK	127
8.4	PARTNERSÉG	128
8.5	MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA	129
8.5.1	<i>Az ITS intézkedéseire kapcsolódó output és eredményindikátorok meghatározása</i>	129
8.5.2	<i>A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása</i>	150
MELLÉKLETEK		152
	A 2025. ÉVI MÓDOSÍTÁS FŐÉPÍTÉSI FELJEGYZÉSE	152
	A VÉLEMÉNYEZÉSI SZAKASZ SORÁN ÉRKEZETT ÉSZREVÉTELEK FŐÉPÍTÉSI KIÉRTÉKELÉSE	153

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Nyírbátor Város korfája (2022.)	12
2. ábra: Nyírbátor Város korfája nemenkénti bontásban(2022.)	12
3. ábra: Legmagasabb befejezett iskolai végzettség (2022.)	13
4. ábra: Gazdasági aktivitás (2022.)	14
5. ábra: Digitális tevékenység (2022.)	16
6. ábra: Lakások építési időszak szerint (2022.)	24
7. ábra: Lakások falazat szerint (2022.)	25
8. ábra: Elégedettség az étellel skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	36
9. ábra: Elégedettség a településsel skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	37
10. ábra: Elégedettség a lakókörnyékkel skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	37
11. ábra: Helykötődés és helyidentitás skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	38
12. ábra: „A város biztonságos (alacsony bűnözés)” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	39
13. ábra: „Jó tömegközlekedési hálózat” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	39
14. ábra: „Gyaloglásra alkalmas helyek, sétautak megléte” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	39
15. ábra: „Megfizethető a lakhatás a városban” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	40
16. ábra: „A város csendes” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	40
17. ábra: „Megfelelő környezeti minőség (pl. levegőminőség, tisztaság stb.)” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	40
18. ábra: „Kellemes időjárás” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	41
19. ábra: „A város szépsége” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	41
20. ábra: „Történelmi örökség” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)	41

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Természetes szaporodás, fogyás	13
2. táblázat: Belföldi vándorlási egyenleg	13
3. táblázat: Magas presztízsű foglalkoztatási csoportok	14
4. táblázat: Egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem (Ft)	15
5. táblázat: Foglalkoztatottak (2022.)	15
6. táblázat: Munkanélküliségi adatok	15
7. táblázat: Legfeljebb 8 általános iskolát végzett nyilvántartott álláskereső	16
8. táblázat: Alacsony komfort fokozatú lakások	16
9. táblázat: Általános iskolai feladatellátó intézmények Nyírbátorban	22
10. táblázat: Lakások osztályozása komfortfokozat szerint	25
11. táblázat: Nyírbátor SWOT-elemzése	27
12. táblázat: Az egyes városi szolgáltatások fontossága (TINLAB)	34
13. táblázat: A kutatásban beazonosított városrészek alapdemográfiája (TINLAB)	35
14. táblázat: Városrészek funkciói	44
15. táblázat: Nyírbátor városfejlesztési célrendszere	58
16. táblázat: A tematikus és területi célok közötti összefüggések	59
17. táblázat: A középtávú városi célok és a projekttypusok kapcsolata	74

18. táblázat: A tervezett fejlesztések indikatív ütemezése 2023-2031	75
19. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye TOP PLUSZ forráskerete terhére tervezett forrásallokáció.....	77
20. táblázat: A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve.....	82
21. táblázat: A nyírbátori szegregátumok adatai	85
22. táblázat: Nyírbátor város 2015-ben elfogadott Antiszegregációs Programjának megvalósítása.....	88
23. táblázat: A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések	90
24. táblázat: A Nyírbátori ITS illeszkedése az EU tematikus célkitűzéseikhez	94
25. táblázat: OFTK és az ITS illeszkedése.....	95
26. táblázat: vármegyei operatív program és az ITS illeszkedése	97
27. táblázat: ITS és a településfejlesztési koncepció illeszkedése	98
28. táblázat: ITS és a gazdasági program illeszkedése	102
29. táblázat: ITS és a környezetvédelmi program illeszkedése	105
30. táblázat: ITS és a HEP illeszkedése	106
31. táblázat: ITS és a Egyenlőségközpontú Unió stratégiai célrendszer illeszkedése	107
32. táblázat: ITS és a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia beavatkozási területeinek illeszkedése	109
33. táblázat: ITS és a „Legyen jobb a gyermekeknek!” célkitűzéseinek illeszkedése	111
34. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai	117
35. táblázat: A célok érintettsége a kockázatok által.....	119
36. táblázat: Szervezeti keretek bemutatása	126
37. táblázat: Munkamegosztás a Nyírbátor és a vonzáskörzetébe tartozó települések között.....	127
38. táblázat: Az ITS átfogó céljainak indikátorai	131
39. táblázat Tematikus célok eredményindikátorai	132
40. táblázat: Területi (városrészi célok) eredményindikátorai	133
41. táblázat: Az akcióterületi fejlesztések (beavatkozások) output indikátorai	135
42. táblázat: Az ITS keretében tervezett fejlesztések output indikátorai	141

TÉRKÉPJEGYZÉK

1. térkép: A kutatás során beazonosított városrészek területi lehatárolása Nyírbátorban (TINLAB)	36
2. térkép: Nyírbátor városrészei.....	42
3. térkép: Akcióterület elhelyezkedése Nyírbátor Város szövetében (Projekt-előkészítő tanulmány - TOP Plusz-1.2.2-21-SB 1-2022-00003)	61
4. térkép: Nyírbátor tervezett akcióterületei	62
5. térkép: Szociális városrehabilitációs AT módosítás – 2025. (TOP Plusz-1.2.2-21-SB 1-2022-00003).....	65

1 BEVEZETÉS

Az EU-s programozási periódus kezdetén fontos, hogy minden település, így Nyírbátor is ismételten átgondolja a városfejlesztés irányait annak érdekében, hogy megfelelő válaszokat tudjon adni a város előtt álló társadalmi, gazdasági, környezeti kihívásokra, és meghatározza azokat a fejlesztési elképzeléseket, amelyeket meg szeretne valósítani akár saját forrásból vagy hazai és Európai Unió támogatásából. A 2021-2027-es európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben fontos szerepe van a megfelelő módon előkészített, megalapozott terveknek. A folyamat részeként Nyírbátor Város Önkormányzata felülvizsgálja korábbi fejlesztési dokumentumait, módosítja, aktualizálja integrált településfejlesztési stratégiáját (ITS). Az ITS probléma-orientált, reálisan megvalósítható, operatív jellegű városfejlesztési stratégia, amely kijelöli a középtávon elérendő fejlesztési célokat, a megvalósítást szolgáló beavatkozások körét és a megvalósítás eszközeit. A stratégia időtávja illeszkedik az EU 2021-2027-es programozási ciklusához, a következő 7-10 évben (2027-et követően a projektek megvalósítására további 3 év áll rendelkezésre) megvalósítani tervezett fejlesztéseket foglalja össze. Jelen dokumentum Nyírbátor 2023. évben felülvizsgált Integrált Településfejlesztési Stratégiája, amely a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján került kidolgozásra.

Jelen ITS a város korábbi ITS-ének felülvizsgálatával, a város elkészült stratégiai terveinek figyelembevételével került kidolgozásra. Az ITS partnerségi egyeztetése és elfogadása a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet, valamint Nyírbátor Város Önkormányzata Képviselő-testületének a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településképvérvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól szóló 5/2017. (II.20.) önkormányzati rendelete alapján történt.

A 2025. évi módosítás indokoltsága

Nyírbátor Város Önkormányzata Képviselő-testületének 139/2025.(X.29.) önkormányzati határozatával rendelte el Nyírbátor város integrált településfejlesztési stratégia módosítását. A határozat 1. melléklete szerinti Főépítési feljegyzés alapján kerül módosításra. A Főépítési feljegyzés mellékletként csatolásra kerül.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia helyzetfeltáró munkarészei az elérhető legfrissebb statisztikai adatok felhasználásával frissítésre kerültek. Az aktualizálás során az összefoglaló jellegű helyzetfeltárás kiegészült a szegregátumokra fókuszáló szempontokkal, részletesen bemutatva a város legfontosabb társadalmi, gazdasági és környezeti jellemzőit.

Az ITS módosítása kiemelt hangsúlyt helyez Nyírbátor Város szegregátumokat érintő szociális városrehabilitációs pályázataihoz kapcsolódó előírásokra, különös tekintettel a TOP_Plusz-1.2.2-21-SB1-2022-00003 azonosító számú konstrukció követelményeire. Ennek megfelelően az ITS módosítása során a meglévő szociális városrehabilitációs akcióterület pontosítása és bővítése is megtörtént (Szociális városrehabilitációs AT módosítás – 2025. (TOP Plusz-1.2.2-21-SB 1-2022-00003))

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE), a Hárfai Alapítvány (HÁRFÁ), a Miskolci Egyetem (ME) és a Pannon Egyetem (PE) által alkotott Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium (rövidített

elnevezés: TINLAB) – az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosító számú projekt finanszírozásával – keretében valósul meg a Térviszonyulások komplex mintázatának feltárása című kutatás. A „Látens és közvetlenül mérhető térviszonyulások komplex mintázatának feltárása: nyírbátori lakosok környezetpszichológiai helyei” elnevezésű kutatási projekt az Eötvös Loránd Tudományegyetemen zajlik.

A kutatócsoport környezetpszichológiai, urbanisztikai és városeelemzési módszerek alkalmazásával vizsgálja a települési térhasználat és térérzékelés különböző aspektusait. A vizsgálat alapját az épített, társadalmi és gazdasági környezetet objektív módon leíró, adatalapú elemzések képezik.

Tekintettel arra, hogy Nyírbátor Város Önkormányzata a kutatás partnerszervezete, valamint Nyírbátor Városa a kutatási felmérés célterülete, a kutatás eredményei integrálásra kerültek a jelen Integrált Településfejlesztési Stratégiába (2.1.3. Nyírbátor települési térviszonyulások komplex környezetpszichológiai és urbanisztikai mintázata– Egy kérdőíves kutatás eredményei (TINLAB) című fejezet).

A kutatás eredményei hozzájárulnak a település társadalmi és térhasználati sajátosságainak mélyebb megértéséhez, valamint megalapozzák a stratégiai tervezési döntéseket és a célzott városfejlesztési beavatkozásokat. A feltárt összefüggések és megállapítások alapján a Stratégia projektportfóliója bővítésre került.

2 HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása, 2025. évi aktualizálása

Nyírbátor Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye egyik gazdasági decentruma, ahol a kiváló üzleti infrastruktúrájának (Ipari Park, Inkubátorház), valamint az önkormányzat hatékony befektetés-ösztönzési és vállalkozásfejlesztési tevékenységének köszönhetően számos hazai és nemzetközi jelentőségű ipari vállalkozás működik. A jelentkező további telephelyigényeket az önkormányzat egyre kevésbé tudja kielégíteni a jelenlegi ipari területeken, ami mérsékelheti az egyik fő bevételnek számító, 2022-ben csaknem 2,2 milliárd forintnyi iparüzési adó növekedési ütemét. A lezárt 2024. évi önkormányzati költségvetési évben az iparüzési adó bevétele 3,241 milliárd forintra nőtt (Nyírbátor Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2025. (V. 28.) önkormányzati rendelete „a 2024. évi önkormányzati költségvetési gazdálkodásáról és a pénzmaradvány elszámolásáról szóló beszámoló elfogadásáról”). Megemlítendő, hogy a Versenyképes Járások Program alapján a nagyobb városoktól – így Nyírbátor Városától is - elvonják az iparüzési adó többletét, és azt egy központi alapba irányítva járási szinten osztják újra fejlesztési célokra. A kormány célja a térségi egyenlőtlenségek mérséklése és a járásként versenyképességének javítása. A városok számára ez bevételkiesést okoz, mivel a HIPA eddig teljes mértékben önkormányzati forrás volt, most azonban annak egy része központi újraelosztás alá kerül.

A vállalkozói szféra – beleértve a helyi mikro- és kisvállalkozásokat is – foglalkoztatási kapacitása nagy, aminek köszönhetően Nyírbátor meghatározó ingázási célpont: nemcsak a közeli településekről, hanem például Nyíregyházáról, Kisvárdáról és Debrecenből is érkeznek munkavállalók. Mindezt elősegíti a város rugalmas és kiszámítható megközelíthetősége: egyfelől jók a közösségi közlekedési kapcsolatai, másfelől Nyírbátor az M3 autópályától 10 km-re, a jelentős forgalmat bonyolító 471. számú főútvonal mentén fekszik (a Debrecen – Nyíregyháza – Mátészalka által határolt háromszög közepén). A kedvező közlekedési adottságok mellett azonban több hiányosság is kirajzolódik:

- nincs megfelelő intermodális közlekedési csomópont,
- a közösségi közlekedés feltételei hiányosak, a Volán buszok járatai csak részben érintik az ipari parkot
- a hiányzó elkerülő út miatt a 471. út jelentős tranzitforgalma nagymértékben megterheli a belterületi úthálózatot – növelve a balesetveszély és a környezetszennyezés kockázatát,
- a kerékpárút-hálózat egyes szakaszai hiányoznak.

A feltárt közlekedési problémák ellenére Nyírbátor egyértelműen be tudja tölteni központi funkcióját a gazdaság, a kereskedelem, a közigazgatás, a (köz)szolgáltatás, az egészségügy, az oktatás és a szociális ellátás területén egyaránt. Ehhez az elmúlt évek beruházásai nyomán többnyire adottak az infrastrukturális feltételek, csak néhány intézmény esetében van szükség általános felújításra. Az üzemeltetési költségek csökkentése érdekében az önkormányzat nagy hangsúlyt fektet saját tulajdonú létesítményeinek energiahatékonysági szempontú korszerűsítésére – beleértve a gépészeti, hőszigetelési rekonstrukciót és a megújuló energiaforrások (földhő, termálvíz, nap) használatát is, amihez kiváló a természeti adottságokkal rendelkezik.

Nyírbátor adottságai azonban nemcsak az energiagazdálkodás terén jók, hanem az idegenforgalom szempontjából is: a történelmi és vallási értékekre épülő kulturális és örökségturizmus mellett a

Sárkány Wellness és Gyógyfürdő felépítése óta egyre fontosabb a gyógy- és termálturizmus, aminek köszönhetően elsősorban a külföldi vendégforgalmi mutatók javultak (a vendégek mintegy fele a határon túlról érkezik). A turizmusban rejlő potenciálok kihasználhatóságát csökkenti a helyben elérhető kiegészítő szolgáltatások részleges hiánya – elsősorban a szállás- és vendéglátóhelyek tekintetében. Csökkenti a város vonzerejét, hogy az egyébként városias, esztétikus településkép összehatását rontják a roncsolt, alulhasznosított belvárosi területek.

Annak ellenére, hogy a KSH Helységnévtár adatai szerint a 2025. január 01-ei eszmei időpontban 11 137 fős lakónépességgel rendelkező Nyírbátor a hasonló nagyságrendű és elhelyezkedésű városokhoz képest számos előnyt tud biztosítani lakosai számára, mégis jelentős – bár folyamatosan csökkenő - elvándorlás tapasztalható (2013 és 2023 között a lakónépesség száma mintegy 4%-kal csökkent, és ez a tendencia a mai napig fennáll), ami elsősorban a fiatal, magasabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatalokat érinti – csökkentve ezáltal a város munkaerő-kínálatának mennyiségét és minőségét. A szelektív migráció sok esetben már a középiskola kiválasztásánál elkezdődik, ezért fontos a munkaadók igényeihez és elvárásaihoz illeszkedő képzési rendszer kialakítása, amiben az önkormányzat ösztönző és koordinátori szerepet tud ellátni.

A város népességmegtartó ereje a helyi identitás és kohézió erősítésével is javítható, aminek egyik kulcseleme a lakosság jelentős részét kitevő hátrányos helyzetű felzárkóztatása. A kedvezőtlen társadalmi és szociális mutatókkal jellemezhető lakosok elsősorban a város északi részén található szegregátumban élnek, de a negatív folyamatok nemcsak őket érintik. Ezek közül a munkanélküliség jelenségét kell kiemelni (2023 januárjában 1 065 fő álláskeresőt tartottak nyilván, mely a kedvező munkaerőpiaci folyamatoknak köszönhetően 2025. május hónapban már csak 603 fő álláskeresőként való nyilvántartását adja), ami Nyírbátor bemutatott gazdasági ereje és az eredményesen megvalósított (köz)foglalkoztatási programok ellenére is a város egyik legnagyobb problémája. Ezt Nyírbátor és az itt működő vállalkozások versenyképességének további növelésével lehet leginkább ellensúlyozni, amiben nagy szerepet játszhat a határmenti fekvésből származó előnyök intenzívebb kihasználása.

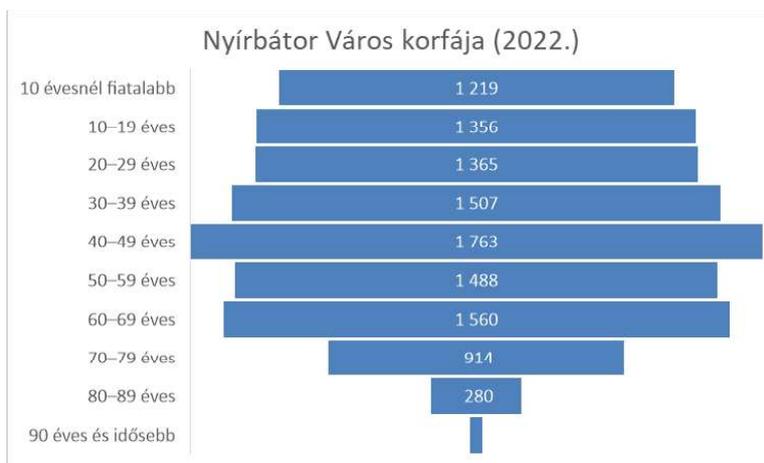
Jelen Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatára, módosítására kiemelten Nyírbátor Város szegregátumaiban élő, illetve a leszakadástól veszélyeztetett lakosság, a hátrányos helyzetű és a roma lakosság felzárkóztatása érdekében szükséges programok megvalósíthatóságának alátámasztása érdekében kerül sor.

Jelen városi szintű helyzetelemzés aktualizálásra és kiegészítésre kerül egyrészt az elmúlt időszakra vonatkozó friss adatokkal és az esélyegyenlőségi célcsoportokra vonatkozó helyzetelemzéssel.

2.1.1 Nyírbátorra jellemző főbb adatok (városi szintű helyzetelemzés aktualizálása, 2025.)

A Központi Statisztikai Hivatal 2022. év őszén végzett népszámlálást, amelyet az egész országban egy időben, azonos tartalommal és egységes módszertani alapon hajtottak végre, kiterjed minden lakásra és személyre. A népszámlálás révén pontos és részletes képet kaphatunk hazánk népességének nagyságáról, demográfiai jellemzőiről, egészségi állapotáról, iskolázottságáról, foglalkoztatottságáról, nemzetiségi és vallási összetételéről, élet- és lakáskörülményeiről. A 2022. évi népszámlálás adatai szerint Nyírbátor Városát 11 494 fő lakta a népszámlálás időpontjában. A település korfáját az alábbi ábra szemlélteti:

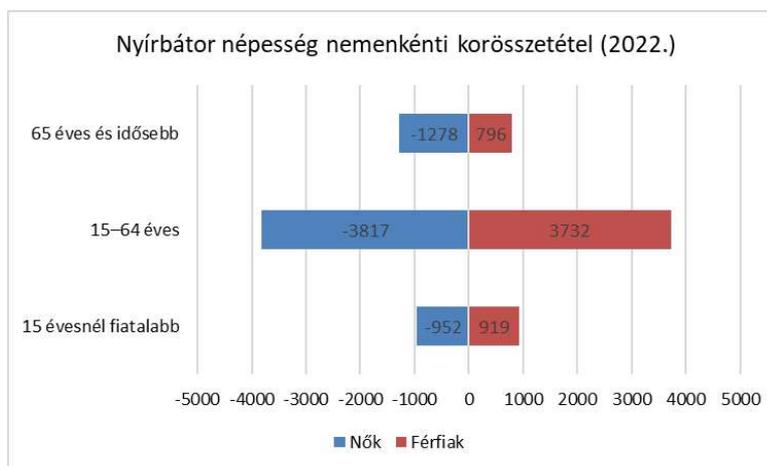
1. ábra: Nyírbátor Város korfája (2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

A Város népessége csökkenő, 2001. évi census alkalmával még 13 433 fő, míg a 2011. évi népszámláláskor már csak 12.719 fő került regisztrálásra- A 2022. évi adatok alapján lakosság 52,6%-a nő, a település korfáját nemenkénti bontásban az alábbi ábra szemlélteti.

2. ábra: Nyírbátor Város korfája nemenkénti bontásban(2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

A csökkenő lakosságszám egyik alapvető oka a természetes szaporodás negatív egyenlege. Nyírbátor Városára is jellemző az az országos tendencia, hogy egyre kevesebb gyermek születik. A gyermekvállalás visszaesése több tényezőre is visszavezethető, de a bevezetésben kifejtett külső tényezők (világjárvány, gazdasági válság, közeli háború) egyértelműen negatívan befolyásolja azt.

1. táblázat: Természetes szaporodás, fogyás

Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	-1,5	-2,9	-1,8	-3,2	0,4	-1,1

(Forrás: KSH – TEIR)

A népességcsökkenés további fontos okozója, hogy rendre többen költöznek el a városból, mint ahányan esetleg odaköltöznek. Vándorlási egyenleg értékét az adott közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbsége adja (ezer lakosra vetítve). Az odavándorlási és elvándorlási arányszám különbsége a belső vándorlási egyenleg, amely azt mutatja meg, hogy egy adott település népessége valamely évben hány ezrelékkal nőtt vagy csökkent a belső vándorlás következtében. Az elmúlt évek tendencia szerűen negatív vándorlási egyenleget mutatnak a lentiek szerint:

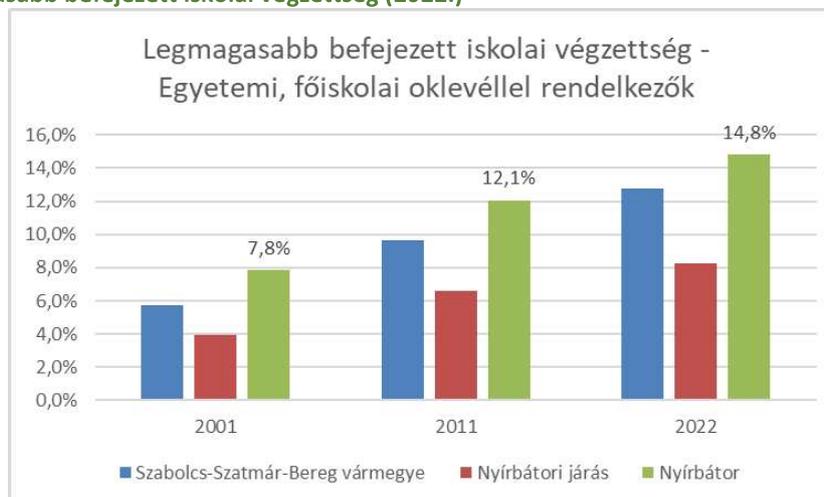
2. táblázat: Belföldi vándorlási egyenleg

Belföldi vándorlási egyenleg, ezer lakosra (ezrelék)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	-10,3	-15,8	1,4	-9,7	-17,5	-12,2

(Forrás: KSH – TEIR)

A lakosság képzettsége javuló tendenciát mutat. A lenti ábrán az elmúlt három országos népszámláláskori adatok tekinthetők meg, referencia értéként Nyírbátorra vonatkozó adatokon túl a vármegyei és a járási adatsorokkal kiegészítve. Megjegyzendő, hogy a vármegye egyik decentrumának tekintett Nyírbátor – hasonlóan a többi nagyobb vármegyei településhez – tömöríti a magasabb végzettségű lakosságot, míg a kis településeken – megfelelő munkalehetőség híján – eleve alacsonyabb a magasán képzettek aránya.

3. ábra: Legmagasabb befejezett iskolai végzettség (2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

A 2022. évi népszámlálás során felmérésre került a lakosság gazdasági aktivitása is. A 2022. évi census alkalmával a településen 4564 darab háztartást regisztráltak, ezek közül 1461 darab háztartásnál (a háztartások 32,01%-ában (!) nincs foglalkoztatott a háztartásban. Az 20 évben (az megelőző kettő országos népszámlálás adatai alapján) a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya csökkent, de így is szignifikánsan magas ez az érték. Nyírbátorban az aktív korúak 45,0%-a tekinthető gazdaságilag aktívnak. Ezzel az értékkel a település a vármegyei járásszékhelyek által képviselt gazdasági aktivitási átlaghoz illeszkedő.

4. ábra: Gazdasági aktivitás (2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

A lakosság 13,1%-ának legmagasabb befejezett iskolai végzettsége az általános iskola 8. évfolyama, középfokú végzettséggel, szakmával sem rendelkeznek. A lakosság képzettségi mutatói bár javuló tendenciát mutatnak, az országos értékektől még sajnos elmaradók. Többek között emiatt is elmondható, hogy a magas presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya sajnos alacsony. Referencia értéként a megyeszékhely adatai szerepelnek a lenti táblázatban, melyhez megjegyzendő, hogy az országos és a fővárosi átlaghoz képest alacsonyabb értékkel bír.

3. táblázat: Magas presztízsű foglalkoztatási csoportok

Magas presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nyírbátor	15,9	16,7	19,8	19,9	20,1	20,7
Nyíregyháza	27,2	27,9	32,6	33,2	33,1	33,5

(Forrás: KSH – TEIR)

A magas presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak arányának alacsony értékéből is adódóan az egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem alacsony; a járási értékekhez képest magas, de az országos értékektől jelentősen elmaradó. A vármegye és így Nyírbátor Város lakosainak iskolázottsági, képzettségi viszonyainak az országosnál lényegesen kedvezőtlenebb alakulásában lényegi összefüggés mutatható ki a változás és a munkamegosztás hierarchikus szerkezetének változása (a vezető állású- és értelmiségi foglalkozási státuszok kínálatának beszűkülése) és a vándorlási intenzitása között, ami azt sejteti, hogy a megfelelő munkamegosztási státuszok hiányában más képzettségi rétegeknél tömegesebbé vált a felsőfokú végzettségűek, az

értelmiségek elvándorlása, továbbá be- ill. visszaköltözésének elmaradása. Továbbá ismert, hogy számos magas beosztásban a városban dolgozó lakhelyeül nem választja Nyírbátort, akár a 30-40 kilométeres távolságban lévő Nyíregyházáról is ingázva vállalnak munkát a településen.

4. táblázat: Egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem (Ft)

Egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem (Ft)	2019	2020	2021	2022	2023
Nyírbátor	1 318 921	1 386 940,6	1 550 854,4	1 882 052,1	2 142 999,1
Nyíregyháza	1 570 922	1 684 631,7	1 904 525,2	2 320 714,3	2 696 333,6

(Forrás: KSH – TEIR)

Nyírbátor helyi gazdasági relatíve erős, ezt tükrözi, hogy naponta bejáró foglalkoztatottak száma magas, amely az országos népszámlálások közötti időszakban szignifikánsan nőtt is, ahogy a lenti táblázat mutatja.

5. táblázat: Foglalkoztatottak (2022.)

A foglalkoztatott népesség településenként	2011	2022
Foglalkoztatottak száma	4 446	5 172
A helyben foglalkoztatottak száma	6 817	12 333
A helyben lakó és helyben dolgozó foglalkoztatottak száma	3 717	3 977
A más településre dolgozni járó foglalkoztatottak száma	729	1 195
A naponta bejáró foglalkoztatottak száma	3 100	8 356

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat tartja nyilván a munkanélküli lakosságot. Regisztrált munkanélküli az a személy, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, és oktatási intézmény nappali tagozatán nem folytat tanulmányokat, és öregségi nyugdíjra nem jogosult, valamint rehabilitációs járadékban nem részesül, és az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony kivételével munkaviszonyban nem áll és egyéb kereső tevékenységet sem folytat, és elhelyezkedése érdekében az illetékes kirendeltséggel együttműködik, és akit az illetékes kirendeltség álláskeresőként nyilvántart. Az elmúlt időszakban Nyírbátor tekintetében az alábbi adatsorok jellemzik a települési munkanélküliséget:

6. táblázat: Munkanélküliségi adatok

	Nyilvántartott össz. fő	Foly.nyilv. hossz>365 nap	Munkav. korú népes. fő	Relatív mutató %	Arányszám
2025. május hó	603	288	7 359	8,19	2,28

(Forrás: NFSZ; saját szerkesztés)

A táblázat értelmezéséhez megjegyzendő, hogy munkavégzésre alkalmas korú népesség alatt a KSH népszámlási ill. népességnyelvántartási adatai az előző év január 1-i állapot szerinti 15-64 éves férfiak és 15-64 éves nők száma értéket értjük. A táblázatban szereplő relatív mutató az adott településen – esetünkben Nyírbátor - a nyilvántartott álláskeresők arányát jelzi a munkavállalási korú népesség %-ában. Az arányszám mutatja meg a relatív mutatónak az országos relatív mutatóhoz viszonyított arányát, amely Nyírbátor esetében több, mint kétszeres értékkel bír.

A munkaerőpiacon nehezebben helyezkednek el azok, akik alacsony iskolai végzettséggel bírnak. Sajnos Nyírbátor esetében igen magas azoknak az álláskeresőknek az aránya, akik legfeljebb 8 általános

iskolai végzettséggel bírnak. nyilvántartott álláskereső nagy része csupán általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Az alacsony végzettség, a szakképzettség hiánya hátrányt jelent a munkaerő-piacon. A munkaügyi központ képzésekkel, vállalkozóvá válás támogatása, bértámogatás, közhasznú foglalkoztatás támogatása – igyekszik reintegrálni az álláskeresőket a munka világába. Az alacsony iskolázottsági szint beszűkíti a munkahelyhez jutás lehetőségét. A változás egyik feltétele a képzettség megszerzése. A településen élő tartós munkanélküliek jövedelmi helyzete nem teszi lehetővé az iskolába járást, aminek egyik oka az anyagiakban keresendő. A képzés ideje alatt ugyanis elesnének az alkalmi munkából származó jövedelemtől. A munkaügyi központ számos eszközzel – átképzések, vállalkozóvá válás támogatása, bértámogatás, közhasznú munka támogatása – igyekszik az álláskeresőket visszavezetni a munka világába. A foglalkoztatáspolitikai szempontból hátrányos helyzetű csoportok a gazdasági válság következményeként egyre tartósabban szorulnak ki a munkaerőpiacról, egyre nagyobb számban kerülnek ki a munkaügyi regisztrációból, ezzel elveszítik a szervezett segítségnyújtás legfontosabb esélyét.

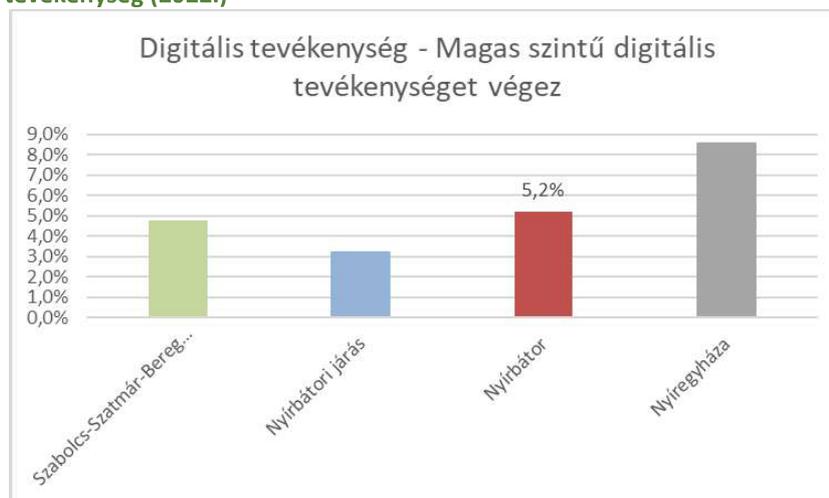
7. táblázat: Legfeljebb 8 általános iskolát végzett nyilvántartott álláskereső

Legfeljebb 8 általános iskolát végzett nyilvántartott álláskereső aránya (százalék)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	72	66,5	69,9	67,9	66,3	67,4

(Forrás: KSH – TEIR)

A lakosság relatíve alacsonyabb iskolai végzettsége miatt is lehetséges, hogy a nyírbátoriak közül igen kevesen végeznek magas szintű digitális tevékenységet.

5. ábra: Digitális tevékenység (2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

A 2022. évi népszámlálás alapján Nyírbátorban 4827 darab lakás volt, ebből lakott lakás 4564 darab volt. A lakásépítés az elmúlt időszakban Nyírbátorban is visszaszorult, 2001–2010 között 2030 darab, 2010 után 154 darab lakás épült a településen. A lakások közül 3033 darab összkomfortos. Jelentős azonban sajnos az alacsony komfort fokozatú lakások aránya.

8. táblázat: Alacsony komfort fokozatú lakások

Alacsony komfort fokozatú lakások és lakott üdülők aránya (százalék)	2022
Nyírbátor	4,7
Nyíregyháza	1,6

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

Nyírbátor Városra vonatkozó friss adatokból is megállapítható az a szükséglet, hogy a település humán infrastruktúrájának fejlesztése fontos feladat továbbra is. A tervezett beavatkozás ehhez egyértelműen hozzájárul.

A beavatkozás megvalósulása segíti a települést abban, hogy a folyamatosan változó külső környezetben és az egyre élesedő hazai és nemzetközi versenyhelyzetben a rezilienciája erősödjön Nyírbátornak. A megerősített humán infrastruktúra hatékonyabb abszorpciót eredményez, egy esetleges negatív társadalmi hatást már jelenleg is jó eséllyel ki tud védeni a város és gyorsan tud regenerálódni. Az egészségügyi és szociális ellátó intézmények számára a beavatkozás révén optimálisabb elhelyezése lenne, növelve ezzel a humán rendszer adaptációját, rugalmas alkalmazkodását.

A közszolgáltatások alapvető elemeit a települési önkormányzatok biztosítják, Nyírbátor Város felismerve lehetőségeit és kötelességeit az inkluzív és minőségi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítása az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás területén, a társadalmi reziliencia növelése érdekében tervezi a nevezett beavatkozás megvalósítását.

2.1.2 Esélyegyenlőségi csoportokra vonatkozó helyzetelemzés (2025.)

Nyírbátor Város Képviselő-testületének 96/2025 (VII. 17.) önkormányzati határozatával került elfogadásra a 2023-2028-as időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Program második felülvizsgálata, melyben az alábbi esélyegyenlőségi célcsoportok kerültek meghatározásra:

I. A mélyszegénységben élők és a romák

II. A gyermekek

III. A nők

IV. Az idősek

V. A fogyatékkal élők

Az esélyegyenlőségi csoportok életminőségének javításához, re-integrációjához szükséges, hogy az egyes szolgáltatási területek összehangolt feladatvégzése. Kiemelten az alábbi szolgáltatási területek vizsgálata indokolt:

1. Egészségügyi alap- és szakellátás
2. Szociális ellátások
3. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre
4. Lakhatás, infrastruktúra, közbiztonság

1. Egészségügyi alap- és szakellátás Nyírbátorban

Egészségügyi alapellátások

Nyírbátor város alapellátási rendszere stabilnak mondható, azonban a preventív ellátásokhoz és a lakossági egészségfejlesztési szolgáltatásokhoz való hozzáférésben jelentős különbségek tapasztalhatók. A leginkább érintett csoportok a szegregátumokban élő lakosok, gyermekek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők és romák.

Fő hiányosságokként – figyelembe véve a HEP megállapításait is az alábbi problémák azonosíthatók:

- Az egészségügyi szűréseken alacsony részvételi arányok, különösen a hátrányos helyzetű és roma lakosság körében.
- Továbbra is jelentős igény mutatkozik dohányzásról és alkoholoról leszoktató programok szervezésére.
- Szükséges a lakossági egészségtudatos életmódot erősítő programok bővítése (életmód-tanácsadás, táplálkozás, mozgásprogramok).
- Hiányzik a szülők és gyermekek számára szervezett egészségnevelő, felvilágosító előadások rendszeresítése.

- A háziiorvosi praxisok leterheltek, több praxisban előregedő háziorvos dolgozik, a hátrányos helyzetű és roma gyermekek azonban kikerülnek az alapellátás látóköréből a helytelen szülői magatartás miatt.
- A védőnők terheltsége a vármegyei átlag felett van, különösen a szegregált területeket érintő körzetekben.
- A fogászati prevencióhoz és kezelésekhöz való hozzáférésben jelentős a különbség a településrészek között.
- A megelőző ellátások tekintetében alkalmoszerű a lakosság, kiemelten a a hátrányos helyzetű és roma lakosság elérése. A lakosság egészségtudata alacsony, különösen a szűrések és életmódváltás tekintetében. Bár Nyírbátorban működik EFI, a szolgáltatások tényleges igénybevételében jelentős szociális egyenlőtlenség figyelhető meg.

Kiemelendő, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében mindössze 8 településen működik Egészségfejlesztési Iroda (EFI): Baktalórántháza, Csenger, Fehérgyarmat, Mátészalka, Nagykálló, Nyírbátor, Nyíregyháza, Vásárosnamény, vagyis Nyírbátor EFI-t működtet, ami térségi előnyt jelent. Emiatt Nyírbátorban a prevenció szolgáltatások potenciálisan széles körben elérhetők, de a célcsoportok bevonása gyenge. A szegregátumokban élők elérése csak helybe vitt, mobil szolgáltatásokkal biztosítható. A megyei szolgáltatáshiány erősíti Nyírbátor térségi szerepét, és indokoltá teszi a prevenció kapacitások fejlesztését.

Egészségügyi szakellátások

A szakellátáshoz való hozzáférés a vármegye egész területén jelentős területi különbségeket mutat, számos szakellátási forma csak Nyíregyházán vagy Kisvárdán érhető el. Nyírbátor esetében kiemelendő, hogy röntgendiagnosztikai ellátás Nyírbátorban is biztosított.

A Nyírbátor és kistérségi vonzaskörzete járóbetegének ellátásának működtetője 2006 augusztusától a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház. A Nyírbátori szakrendelő teljes felújítása 2010-ben történt meg. Az elérhető szakellátások: belgyógyászat; diabetológia; szülészeti-nőgyógyászat; gyermekgyógyászat; fül- orr-gégészet; bőrgyógyászat; szemészet; reumatológia; ortopédia; tüdőgyógyászat (szakrendelés és gondozás); laboratórium; röntgen; fogászati röntgen.

Fő hiányosságokként – figyelembe véve a HEP megállapításait is az alábbi problémák azonosíthatók:

- A nőgyógyászati, krónikus gondozási és más szakrendelésekhez való eljutást a közlekedési feltételek korlátozzák.
- Az idősek és a fogyatékossgal élők számára a szakellátás fizikai elérése gyakran segítség nélkül nem megoldható.

Nyírbátorban a következő csoportok számára különösen nehéz a szakellátáshoz jutás:

- szegregátumban élők,
- roma lakosság,
- mélyszegénységben élők,
- mozgásukban korlátozott személyek,
- idősek,
- kisgyermekes nők.

A közlekedési nehézségek és a távolsági járatok sűrűségének hiányosságai miatt sok esetben a házi orvosi beutalás ellenére sem jutnak el a lakosok a szakrendelésekre.

Kiemelt problémák az alapellátásban:

Az alapellátás tekintetében kezelendő probléma kiemelten az alacsony prevenció részvétel, a hiányos egészségkultúra, az egyenlőtlen hozzáférés a lakossági szűrésekhez. Ezen problémák a hátrányos helyzetű és roma lakosság körében, illetve egyéb okokból akadályozott célcsoportok (idősek, fogyatékkal élők, HH/HHH gyermekek) tekintetében hatványozottan tetten érhetők (HH és roma célcsoportok alulreprezentáltsága).

Kiemelt problémaként beazonosíthatók a szakellátásban a térségi egyenlőtlenség, a limitált szakrendelési elérhetőség, a közlekedési földrajzi akadályok, melyek az esélyegyenlőségi célcsoportoknál akut.

2. Szociális ellátások Nyírbátorban

A szociális szolgáltatási rendszer Nyírbátorban átfogó szerkezetet alkot, azonban a szolgáltatások tényleges elérésében – különösen a szegregált településrészek lakossága körében – továbbra is jelentős hiányosságok mutatkoznak. A leginkább érintett csoportok: a mélyszegénységben élők, a roma családok, a fogyatékosokkal élők, az idősek és az egyszülős háztartások.

Nyírbátor Város Szociális Szolgálat az alábbi szociális alapszolgáltatásokat nyújtja:

- családsegítő és gyermekjóléti központ feladatellátása (Nyírbátor Járáshoz tartozó települések területén: Bátorliget, Encsencs, Kisléta, Máriapócs, Nyírbátor, Nyírbéltek, Nyírbogát, Nyírcsászári, Nyírderzs, Nyírgelse, Nyírgyulaj, Nyírlugos, Nyírmihálydi, Nyírpilis, Nyírvasvári, Önböly, Penészlek, Piricse, Pócspetri, Terem),
- családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás (Nyírbátor város területén),
- idősek, demens betegek nappali ellátása (Nyírbátor város területén),
- pszichiátriai betegek nappali ellátása (Nyírbátor város területén),
- házi segítségnyújtás (Nyírbátor város területén),
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- támogató szolgáltatás,
- pszichiátriai betegek közösségi alapellátásával (Nyírbátor Város területén)

Fő helyi problémák és kihívások:

- A szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés: A szegregátumokban és a külterületeken élő lakosság nehezebben éri el a szolgáltatásokat – részben közlekedési, részben információs okokból.
- A szolgáltatások alulhasználata a HH csoportok körében: A rászoruló egy része nem veszi igénybe a rendelkezésre álló alapszolgáltatásokat.
- Humánerőforrás-korlátok: A szociális területen dolgozók leterheltsége magas, a nehéz élethelyzetű családokkal végzett munka időigényes.

- Erős együttjárás a szociális, lakhatási és egészségügyi problémák között: A HEP kiemeli, hogy a HH háztartások esetében a szociális problémák összetetten jelentkeznek (adósságkezelés, lakhatási bizonytalanság, mentális terheltség).
- Családi kompetenciák hiányosságai: A szegregált területeken élő családok egy részénél gyenge a pénzügyi, háztartásvezetési, gyermeknevelési ismeretek szintje.

Gyermekjóléti alapellátások

Nyírbátorban a Nyírbátor Város Szociális Szolgálata keretében működik a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (Család- és Gyermekjóléti Központ [Nyírbátor, Vár u. 1.]), amely gondozási, tanácsadási és közösségi programokkal támogatja a gyermekeket és a családokat. A Család –és Gyermekjóléti Központ esetszolgálati Nyírbátor mellett a járás 19 településén (Bátorliget, Terem, Nyírvasvári, Piricse, Encsencs, Penészlek, Önböly, Nyírbétek, Nyírbogát, Nyírgelse, Nyírmihálydi, Nyírderzs, Nyírlugos, Kisléta, Nyíracsászári, Nyírpilis, Nyírgyulaj, Máriapócs, Pócspetri) látják el a hatósági intézkedéssel kapcsolatos feladatokat, a Család –és Gyermekjóléti Szolgálat családsegítői Nyírbátor város lakosainak biztosítja az alapszolgáltatást.

A szolgálat fő feladatai:

- gyermekek veszélyeztetettségének feltárása,
- családlátogatások,
- tanácsadás a szülők számára (nevelés, életvezetés, pénzgazdálkodás),
- kapcsolattartás elősegítése,
- közösségi programok szervezése.

HEP szerinti megállapítások:

- A gyermekek veszélyeztetettségének aránya magasabb a szegregátumokban.
- A HH családok bevonása folyamatos erőfeszítést igényel.
- A családok gyakran halmozott problémákkal küzdenek (adósság, munkanélküliség, lakhatás, mentális terheltség).
- A szülők kompetenciahiányai (gyermeknevelés, háztartásvezetés) kiemelkedő problémát jelentenek.
- A gyermekjóléti szolgálat humánerőforrás-terhelése magas.
- a nevelőszülői hálózat leterhelt,
- a speciális szükségletű gyermekek elhelyezése nehezen megoldható,
- az ellátásokból való lemorzsolódás és visszaesés a HH családok esetében magasabb arányú.

3. Oktatás - képzés

Az oktatási és képzési szolgáltatások a társadalmi felzárkózás kulcsterületei. A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, roma, valamint sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek javítása kiemelten jelenik meg Nyírbátor Város stratégiájában is.

Nyírbátor oktatási rendszere térségi központi szerepet tölt be, ugyanakkor a szegregált településrészekben élő gyermekek hozzáférése és eredményessége terén továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak.

Köznevelési alapfeladatok

Óvodai ellátás

Nyírbátor óvodai ellátása széleskörű, de az igénybevevők társadalmi összetétele alapján szegregációs kockázatok azonosíthatók.

Főbb helyi jellemzők (HEP alapján):

- A HH és HHH gyermekek aránya az óvodákban átlag feletti.
- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak aránya magas.
- A roma gyermekek aránya az óvodai csoportokban jelentősen felülreprezentált.
- A szülők egy része alacsony iskolai végzettségű, ami meghatározza a gyermekek óvodai felkészültségét.
- Az óvodák eszközellátottsága megfelelő, de a fejlesztő kapacitások (logopédia, fejlesztőpedagógia) túlterheltek.

Általános iskolai ellátás

Nyírbátorban több fenntartó és többféle intézménytípus biztosít általános iskolai ellátást, ami széles választási lehetőséget teremt a szülők és a gyermekek számára. Nyírbátorban az általános iskolai ellátást különböző fenntartók – az állami tankerület, a katolikus és a református egyház – működtetik. Az intézmények profilja sokszínű, az általános iskolától a két tanítási nyelvű képzésen át a gyógypedagógiai ellátásig terjed. Ennek eredményeként a szülők több, jól elkülönülő pedagógiai és szervezeti háttérrel rendelkező intézmény közül választhatnak.

9. táblázat: Általános iskolai feladatellátó intézmények Nyírbátorban

OM azonosító	Intézmény neve	Fenntartó
033660	Báthory István Katolikus Óvoda, Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium	Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye
038585	Nyírbátori Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	Mátészalkai Tankerületi Központ
200915	Nyírbátori Magyar - Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola	Mátészalkai Tankerületi Központ
201716	Báthory Anna Református Általános Iskola és Óvoda	Nyírbátori Református Egyházközség

(Forrás: Oktatási Hivatal [<https://kir.oktatas.hu/kirint.search/>] / önkormányzati adatszolgáltatás)

Főbb helyi problémák:

- Tanulói teljesítményszintek közötti jelentős különbségek: A szegregált területeken élő tanulók tanulmányi eredménye és kompetenciamérési átlaga alacsonyabb.
- Szegregációs kockázatok az intézményválasztásban: Az egyházi intézményekbe történő áramlás növeli a társadalmi szelekciót.
- SNI és BTMN tanulók aránya térségi szinten magasabb az országos átlagnál: E tanulók felzárkóztatásában az EGYMI kulcsszereplő.
- A gyermekek iskolai lemorzsolódási kockázata magasabb a roma és HH csoportokban (korai iskolaelhagyás, hiányzások, tanulmányi kudarcok).
- Fejlesztő pedagógusok hiánya: A szolgáltatás elérhető, de kapacitása korlátozott.

Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI)

Nyírbátor térségi jelentőségű EGYMI-intézménnyel rendelkezik: Nyírbátori Értés Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és EGYMI

Az intézmény a következő szolgáltatásokat biztosítja:

- SNI gyermekek integrált és szegregált nevelése, oktatása
- logopédiai, pszichológiai, gyógypedagógiai fejlesztések
- utazó gyógypedagógusi hálózat működtetése (Nyírbátor térségében is)
- szakképzési lehetőségek sajátos nevelési igényű tanulók számára
- kollégiumi elhelyezés

Főbb területi problémák:

- az utazó szakemberek kapacitása szűkös,
- növekvő a SNI/BTMN tanulók száma,
- az óvodai és iskolai korai szűrés rendszere nem egységes.

Középiskolai oktatás

Nyírbátor középfokú oktatási kínálata két markánsan eltérő irányt képvisel. A Bethlen-iskola technikumi és szakképző profillal működik, ahol iparos és szolgáltató szakmák, gyakorlatorientált képzések és közvetlen szakmai vizsgalehetőségek állnak rendelkezésre. Ez az intézmény elsősorban azok számára ideális, akik gyorsan piacképes szakmát szeretnének szerezni, illetve akik munka mellett kívánnak tanulni. Ezzel szemben a Báthory Katolikus iskola gimnáziumi képzést nyújt, amely általános műveltségi alapokra épít, és kifejezetten a továbbtanulást, a felsőoktatási felkészítést helyezi előtérbe. A két intézmény profilja így jól kiegészíti egymást, és biztosítja, hogy a családok és a diákok saját igényeik és céljaik szerint választhassanak a szakmai irányultságú technikum vagy a hagyományos, érettségire felkészítő gimnáziumi út között.

Felsőoktatás (egyetemi képzés)

A Nyírbátori Községi Felsőoktatási Képzési Központ elérhetővé teszi a felsőoktatást a térségben élők számára, a Debreceni Egyetem, a MATE és az Óbudai Egyetem kihelyezett képzéseivel. A kínálatban többek között agrár-, élelmiszeripari, gazdálkodási és mérnökinformatikus alapszakok szerepelnek, állami ösztöndíjas és önköltséges formában egyaránt.

4. Lakhatás

Lakásállomány Nyírbátorban

Nyírbátor Városában a 2022. évi népszámlálási adatok alapján 4.827 darab lakás van. Nyírbátor lakásállománya jól tükrözi a település fejlődési ütemét és történeti szerkezetét. A lakások megoszlása építési időszak szerint erősen koncentrált a 20. század második felére, különösen az 1961–1980 közötti évekre, amelyekben 2 209 lakás épült. Ez a teljes állomány közel fele, ami arra utal, hogy a város ebben az időszakban jelentős bővülésen ment keresztül, feltehetően ipari fejlesztések és lakótelepi építkezések hatására. A második legnagyobb csoportot az 1981–2000 között épült 1 475 lakás alkotja. Ez is jelentős – mintegy egyharmadot meghaladó – arányt képvisel, és a rendszerváltás előtti, illetve azt követő időszak lakásépítési lendületét tükrözi. Együttesen az 1961–2000 közötti négy évtizedben épült a város ingatlanállományának több mint 75 százaléka.

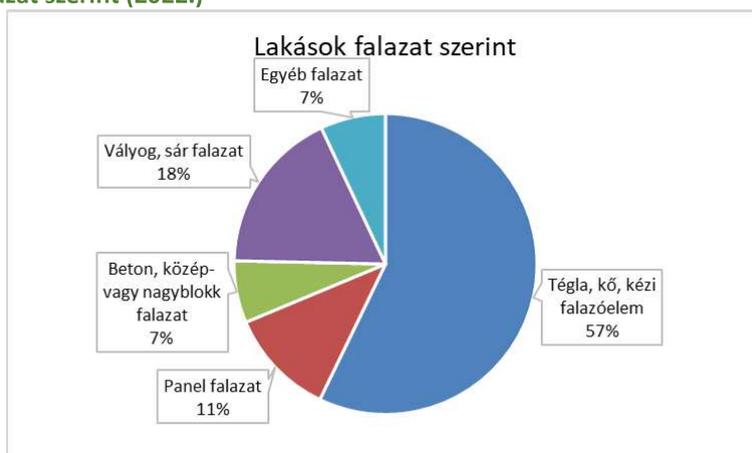
6. ábra: Lakások építési időszak szerint (2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

Nyírbátor lakásállománya jelentős szerkezeti diverzitást mutat a felhasznált falazóanyagok tekintetében, ugyanakkor egyértelműen kirajzolódik egy domináns kategória. A lakások többsége, 57 százalékuk téglá-, kő- vagy kézi falazóelemből épült, ami a hagyományos és tartós építési módok erős jelenlétét mutatja a településen. Ez a szerkezetbiztonság és az ingatlanok hosszú távú értékállósága szempontjából kedvező. A második legnagyobb arányt a vályog- és sárfalazatú lakások képviselik 18 százalékkal. Ez a hányad jelzi, hogy a régebbi építésű, alacsonyabb műszaki színvonalú ingatlanok továbbra is jelentős részét adják az állománynak. Ezek jellemzően energetikai és komfort szempontból fejlesztésre szorulnak, különösen ott, ahol a lakók anyagi helyzete nem teszi lehetővé a korszerűsítést.

7. ábra: Lakások falazat szerint (2022.)

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

Nyírbátor lakásállománya összesen 4 827 lakásból áll, amelynek összetétele jelentős mértékben a magasabb komfortfokozatú ingatlanok irányába tolódik. A teljes állomány több mint fele, 3 033 lakás (62,9 százalék) összkomfortos, ami a városi infrastruktúra és az életminőség általánosan kedvező szintjét jelzi. A komfortos lakások száma 1 568, ami további 32,5 százalékot képvisel. A két kategória együtt a teljes lakásállomány 95 százalékát teszi ki, ami kimagasló arány, és a település lakhatási színvonalának stabilitását mutatja. A félkomfortos lakások száma mindössze 41 darab, ami elenyésző, kevesebb mint 1 százalék. A komfort nélküli lakások 171 darabot tesznek ki, ami 3,5 százalékos arány, tehát még jelen vannak olyan lakhatási formák, amelyek eltérnek az alapvető komfortfeltételelektől. A szükség- vagy egyéb lakáscélú helyiségek száma 14, ami 0,3 százalékot jelent, és elsősorban szociális vagy átmeneti lakhatási igényeket szolgál.

10. táblázat: Lakások osztályozása komfortfokozat szerint

Összkomfortos	3 033
Komfortos	1 568
Félkomfortos	41
Komfort nélküli	171
Szükség- vagy egyéb lakás	14

(Forrás: KSH – 2022. évi népszámlálás; saját szerkesztés)

Önkormányzati bérlakások

A településen a 2001 után megvalósult bérlakásépítések számottevően növelték a rendelkezésre álló lakásállományt. Ezek a lakások mindmáig bérlakás funkciót töltenek be, és piaci alapú feltételek mellett kerülnek hasznosításra. Az elmúlt években több felújítás történt az érintett épületeken; a lakhatási minőség fenntartása érdekében ugyanakkor szükségessé vált az állomány ismételt műszaki felülvizsgálata és korszerűsítése. Az önkormányzat jelenleg 133 lakótelepi bérlakással rendelkezik, továbbá 30 keretes beépítésű házat működtet bérlakásként, melyek közül 27 a vasút túloldalán található. A bérlakás-portfólió részeként működik a „fecskeház” program is, amely garzonlakások formájában biztosít legfeljebb öt évre lakhatást azoknak a fiataloknak, akik önálló életkezdést és családalapítást terveznek. A fecskeházban található 36 lakás érdemben hozzájárul a fiatalok helyben tartásához és életkezdésük támogatásához. Ezek a lakóegységek költségalapon üzemeltetett lakások, bérleti díjuk a piaci viszonyokhoz igazodik. A beköltözés feltétele a helyi munkaviszony vagy lakcím,

valamint a bérleti díjnak megfelelő jövedelem igazolása. A fentiekől elkülönülten az önkormányzat további bérlakásokat is fenntart, amelyek bérleti díját önkormányzati rendelet szabályozza, és amelyek igénybevételéhez pályázat benyújtása szükséges. A vármegye kisvárosaihoz viszonyítva Nyírbátor jelentős bérlakás-állománnyal rendelkezik. A térség gazdaságának dinamikus fejlődése következtében a bérlakások iránti kereslet folyamatosan emelkedik. Ezt felismerve Nyírbátor Város Önkormányzata saját forrásból bérlakásépítési programot indított, amelynek célja a bejáró munkavállalók helyi letelepedésének ösztönzése és a munkaerő megtartása.

Az önkormányzat 2022-ben 236 db önkormányzati bérlakással rendelkezik:

- Fecskeházban 36 db lakás van.
- Pályázat útján hasznosított: 71 db lakás.
- Munkaköri lakások száma: 25 db.
- Bérlőkijelöléssel terhelt lakások száma: 6 db.
- Szociális bérlakások száma: 27db.
- Új önkormányzati bérlakások száma: 71 db.

Szegregátumok lakásállománya

Kiemelten a város északi területein, különösen a roma lakosság által sűrűn lakott övezetekben jelentős arányban fordulnak elő túlszűfolt lakások, amelyek felszereltsége és komfortfokozata elmarad a kívánatos szinttől. Az önkormányzat – a felújításokhoz szükséges források hiánya miatt – elsősorban a lakások értékesítését részesíti előnyben.

A hajléktalan személyek átmeneti elhelyezését az Éjjeli Menedékhely biztosítja. A szolgáltatást azok a felnőttkorú, nyírbátori lakcímmel rendelkező személyek vehetik igénybe, akik lakhatási helyzete nem rendezett vagy nem biztonságos. Az intézmény 10 engedélyezett férőhellyel működik, az elhelyezés két darab ötágyas szobában történik. Szükség esetén különálló orvosi szoba áll rendelkezésre. A bent tartózkodók részére heti rendszerességű orvosi ellátást biztosítanak.

Nyírbátor Város szegregátumaiban a lakhatási viszonyok kedvezőtlenek: a lakáscélú ingatlanok közel fele alacsony komfortfokozatú. A lakók jellemzően nem rendelkeznek azokkal a pénzügyi erőforrásokkal, amelyek a szükséges felújításokat lehetővé tennék, ezért a lakhatási helyzet érdemi javulása rövid távon nem várható. A szegregátumban a problémák koncentráltan jelentkeznek. A részben kiépítetlen úthálózat különösen az idősek számára jelent nehézséget, csapadékos időszakokban pedig sokszor a mentők és más gépjárművek sem tudják megközelíteni az utcákat. Az önkormányzat erejéhez mérten folyamatosan végzi a terület útfelújításait.

A közbiztonság javítása érdekében az jelentős számban térfigyelő kamerát telepítettek. A szegregátumban élők döntő többsége roma származású. A lakóterületen jellemzően az 1950-es években épült, szoba–konyha elrendezésű, kamrával rendelkező lakóházak találhatók, amelyek eredetileg a „Bóni” dolgozóinak biztosítottak otthont. A csatornázás hiánya miatt a WC-k hagyományosan az udvaron kaptak helyet. A saját tulajdonú ingatlanokban élő lakosok anyagi helyzete nem teszi lehetővé a szükséges felújítások vagy tereprendezési munkálatok elvégzését. A terület felszámolása nem reális alternatíva, mivel az alacsony ingatlanérték miatt az itt élők nem tudnának új lakást vásárolni, és az önkormányzat nem rendelkezik elegendő cserelakással. A lakások jelentős része alacsony komfortfokozatú; több otthonban – a rendszeres önkormányzati lakásfenntartási támogatás ellenére – a díjtartozás miatt a szolgáltató kikapcsolta az áramot. A lakások jelentős részében nincs kiépített mellékhelyiség.

11. táblázat: Nyírbátor SWOT-elemzése

	Erősségek	Gyengeségek
Gazdaság	<ul style="list-style-type: none"> ■ Azt elmúlt években javult a város közlekedés-földrajzi elhelyezkedése (M3 autópálya) ■ Az önkormányzat, illetve részben az itt működő vállalkozások és civil szervezetek is intenzív határmenti partnerségeket tartanak fenn ■ Aktív helyi gazdaságfejlesztési és befektetés-ösztönzési tevékenységet folytat az önkormányzat ■ A város Ipari Parkkal és Inkubátorházzal rendelkezik, amelyek kihasználtsága magas ■ Jelentősek a mezőgazdasági hagyományok ■ Dinamikusan bővül a szekunder szektor ■ A vállalkozók széleskörű tevékenységeket folytatnak ■ A nemzetközi és országos jelentőségű ipari vállalkozások foglalkoztatási kapacitása kiemelkedő ■ Folyamatosan bővül az üzleti szolgáltatások kínálata ■ A lakossági alapszolgáltatások spektruma lefed minden elvárható területet ■ A terciér szektorban működő vállalkozások száma emelkedik ■ A folyamatosan bővülő, színvonalas turisztikai attrakciók fontos vonzerőt jelentenek ■ Kiegészítő jellegű turisztikai ágazatok vannak jelen a térségben (pl. vallási és falusi turizmus) ■ "Legyél Te is Nyírbátori!" program 	<ul style="list-style-type: none"> ■ A város az ország keleti, viszonylag periférikus részén fekszik ■ Elaprózott vállalkozási szerkezet, mikro- és kisvállalkozások dominanciája jellemző ■ Viszonylag alacsony a vállalkozássűrűség – a működő vállalkozások csökkenő száma mellett ■ Az Ipari Parkban a rendelkezésre álló szabad kapacitások területe korlátozott ■ A mezőgazdasági termőterületek többsége alacsony minőségű ■ A termőterületekre elaprózott birtokszerkezet jellemző ■ Kifejezetten K+F tevékenységet végző szervezet nincs a városban ■ A turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi mutatói nem felelnek meg maradéktalanul az elvárásoknak ■ Hiányoznak a kiegészítő térségi szintű attrakciókkal való kapcsolódási pontok, a közös turisztikai desztinációmenedzsment ■ A helyi iparüzési adó meghatározó része a Versenyképes Járások Program alapján elvonásra kerül.
Társadalom	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az élveszületések száma meghaladja a halálozásokét, így természetes szaporodásjellemző a városban ■ A lakosság iskolai végzettsége a vármegyei átlaghoz közelít és folyamatosan javul ■ Az elmúlt években a munkaerő-piaci mutatók javuló tendenciát mutatnak ■ A város kiemelkedő ingázási célpont ■ Erős a lokálpatriotizmus, a helyi identitástudat ■ A civil szervezetek több területen is aktívak ■ Intenzív az együttműködés a civil szervezetek és az önkormányzat között 	<ul style="list-style-type: none"> ■ A szelektív elvándorlás mértéke nem csökken kellő gyorsasággal ■ Folyamatos a társadalom előregedése ■ Magas a gazdaságilag inaktív lakosok aránya ■ Magas a munkanélküliségi ráta ■ Magas a hátrányos helyzetű roma lakosság aránya
Környezet és közlekedés	<ul style="list-style-type: none"> ■ A termál- és gyógyvíz turisztikailag jól hasznosítható ■ Kedvezőek az adottságok a megújuló energiaforrások hasznosítására ■ Magas az erdőszültség ■ Gazdag a flóra- és faunavilág 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az önkormányzati tulajdonú és fenntartású intézmények energiahatékonysági mutatói többnyire kedvezőtlenek ■ Szegregátumok állapota és annak közlekedési kapcsolatai nem megfelelőek